



Eman ta zabal zazu



UPV / EHU

FAMILI TESTUINGURUAREN KALITATEA ETA HAURRAREN GARAPEN PSIKOLOGIKOA: IKERKETA DATUAK

PROIEKTUA: *“EAEko famili elkarrekintzaren kalitatea eta bost urteko haurren garapen psikologikoa. Gurasoen formaziorako proposamenaren oinarriak” (2001 – 2003)*

Eusko Jaurlaritzako Politika Zientifikorako Zuzendaritzak (1.999ko deialdian) eta UPV/EHUk finantzaturiko proiektua

IKERKETA TALDEA

- **Enrique Arranz Freijo Doktorea.** Familiaren Psikologiako katedraduna. Psikologia Fakultatea. UPV/EHU.
- **Martin Richards Doktorea.** Centre for Family Research-eko katedraduna. University of Cambridge
- **Alfredo Oliva Delgado Doktorea.** Irakasle titularra. Psikologia Fakultatea. Universidad de Sevilla.
- **Fernando Olabarrieta Artetxe.** Psikologia Fakultateko irakaslea. UPV/EHU.
- **Juan Luis Martín Ayala Doktorea.** Psikologia Fakultateko irakaslea. UPV/EHU.
- **Ainhoa Manzano Fernández.** Psikologia Fakultateko ikerlaria. UPV/EHU.
- **Amaia Azpiroz Merino.** Psikologia Fakultateko ikerlaria UPV/EHU.
- **Arantza Bellido Ituño.** Psikologia Fakultateko ikerlaria. UPV/EHU.

IKERKETA TALDEAREN PROIEKTU FINANTZATUAK

URTEAK	PROIEKTUAREN IZENBURUA	FINANTZAKETA
1990-1992	<i>"Interacción entre hermanos: estatus fraterno y desarrollo cognitivo y psicosocial"</i>	UPV/EHU
1991-1992	<i>"Interacción entre hermanos y desarrollo psicológico del niño"</i>	UPV/EHU Ref. 227.230-0155
1994-1995	<i>"Interacción entre hermanos y desarrollo psicológico del niño " (Parte II)</i>	UPV/EHU Ref. 227.231- HA151/94
1997-1998	<i>"Interacción entre hermanos y desarrollo cognitivo (Toma de perspectiva)"</i>	UPV/EHU Ref. 227.231- HA210/97
1999-2001	<i>"Evaluación de la calidad de la interacción familiar en la Comunidad Autónoma Vasca. Elaboración de una propuesta de formación de padres"</i>	UPV/EHU Ref. 227.231- HA082/99
2001-2003	<i>"Evaluación de la calidad de la interacción familiar y del desarrollo psicológico en niños de cinco años de la Comunidad Autónoma Vasca. Bases para una propuesta de formación de padres"</i>	Eusko Jaurlaritzako Politika Zientifikorako Zuzendaritza

FAMILI TESTUINGURUA ETA GARAPEN PSIKOLOGIKOA

- *Famili elkarrekintza* eta *psikologi garapenaren* prozesuen arteko lotura ikerketa-gai garrantzitsua dugu garapen psikologiaren arloan, famili testuingurua giza garapenean bereziki eraginkorra dela esateraino (Bornstein, 1995; Harkness eta Super, 1995; Kagitcibasi, 1996; Kindermann eta Valsiner, 1995; Palacios, 1999; Rodrigo eta Palacios, 2003; Socha eta Stamp, 1995).
- Famili testuinguruaren kalitatearen eta garapen kognitibo mailaren arteko lotura: seme-alabekiko elkarrekintzetan gurasoek ezartzen duten *aldamiaearen* kalitateak badu lotura zuzenik garapen kognitiboko zenbait arlotan hurrak ematen duen errendimenduarekin. (Arranz, Artamendi, Olabarrieta eta Martín, 2002; Bradley eta Corwyn, 2002; Dunn, 1999; Espy, Molfese eta Dilalla, 2001; Morrison eta Cooney, 2002; *National Institute of Child Health and Human Development*, 2002; Palacios eta González, 2003; Saracho eta Spodeck, 2001)
- Eta ikerketek erakusten dute famili testuingurua garrantzitsua dela baita garapen sozio-emozionalerako ere, honako aldagai hauen bitartez: atxikimenduaren kalitatea, hazte-ereduak, neba-arreben arteko harremanak, garapen morala edo/eta presentzia gatazketan (Arranz, Yenes, Olabarrieta eta Martín, 2001; Bogenschneider, Wu, Raffaelli eta Tsay, 1998; Pettit, Laird, Dodge, Bates eta Criss, 2001; Sroufe, 2002; Steinberg eta Sheffield, 2001)

EUSTAT: EAEko POPULAZIO DATUAK (1995)

JAIOTZAK LURRALDE ETA JENEROAREN ARABERA (1995)

	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
ARABA	367	366	733
BIZKAIA	1.415	1.352	2.767
GIPUZKOA	919	873	1.792
EAE	2.701	2.591	5.292

FAMILI MOTAK ETA EUREN BATEZBESTEKO TAMAINA LURRALDEKA

	FAMILI KOPURUA	PERTSONA BAKARREKOA	KONPOSAT	NUKLEARRA SE.-ALAB. EZ	NUKLEARRA SEME-ALABEKIN	GURASO BAKARREK OA	HANDITUA	POLINUKLEARRA	BATAZB. TAMAINA
ARABA	92.222	14.989	2.737	14.486	43.421	8.401	6.259	1.929	3,02
BIZKAIA	372.155	55.946	9.979	58.255	174.780	35.954	27.111	10.130	3,04
GIPUZKOA	218.909	34.220	6.912	33.022	101.525	20.533	16.601	6.096	3,07
EAE	683.286	105.155	19.628	105.763	319.726	64.888	49.971	18.155	3,05

FAMILI NUKLEOAK LURRALDEKA

	<u>LEHENENGO NUKLEOA</u>			
	SENAR-EMAZTEAK, BAKARRIK	SENAR-EM., SEME-ALABEKIN	AITA, SEME-ALABEKIN	AMA, SEME-ALABEKIN
ARABA	16.417	48.359	1.866	7.890
BIZKAIA	67.499	196.110	6.949	35.800
GIPUZKOA	38.330	115.010	3.999	20.558
EAE	122.246	359.479	12.814	64.248

	<u>BIGARREN NUKLEOA ETA BESTEAK</u>			
	SENAR-EMAZTEAK, BAKARRIK	SENAR-EM., SEME-ALABEKIN	AITA, SEME-ALABEKIN	AMA, SEME-ALABEKIN
ARABA	569	693	145	591
BIZKAIA	2.650	3.986	555	3.221
GIPUZKOA	1.651	2.616	281	1.700
EAE	4.870	7.295	981	5.512

LAGINA ETA PROZEDURA

LAGINA

- **N = 551** subjektu (gizonezkoak: %54.3; emakumezkoak: %45.7)
- **Batezbesteko adina:** 69,62 hilabete. (2000an 5 urte / 2003an 8 urte)
- **Ausazko laginketa, adierazgarritasuna:** %10 (1995eko errolda)
- **Proporzionaltasun irizpideak:** adina, ikastetxe mota (publikoa, pribatua eta ikastola) eta eredu linguistikoa (A, B eta D)
- **Estatus sozioekonomikoa:** baxua (%20.2), ertaina-baxua (%29.2), ertanina (%30.5), ertaina-altua (%13.5) eta altua (%6.7)
- **Jaiotze ordena:** bakarrak (%29.9), zaharrenak (%35.2), erdikoak (%3.7) eta txikiak (%31.2)
- **Familiaren tamaina:** ertaina 1.81 (heina: 1-8 seme-alaba)

DATU-BILKETAREN ETAPAK

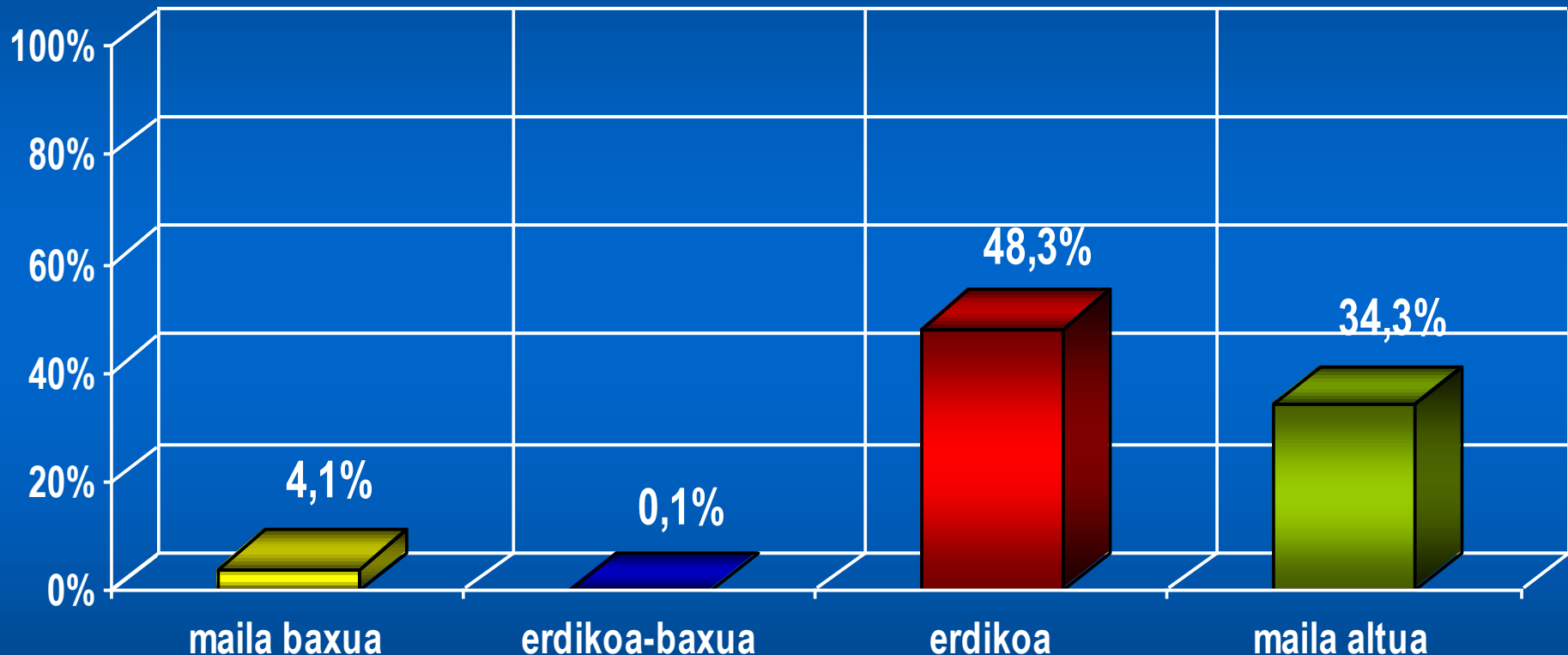
- **1. fasea:** elkarrizketarien entrenamendua; fidagarritasun irizpideen bateratzea
- **2. fasea:** proiektuaren aurkezpena gurasoei; ikerketarako baimena (parte hartzearen portzentaia %91.8)
- **3. fasea:** bakarkako elkarrizketak familia bakoitzarekin (15 elkarrizketari, bakoitza 37 familiarekin) (luzetarakoa 2001-2003)
- **4. fasea:** garapenaren bakarkako ebaluaketa

IKERKETAREN EMAITZAK

GARAPENAREN HISTORIA

FAMILIA-ELKARREKINTZA KALITATEAREN ADIERAZLE OROKORRA

DEFINIZIOA: famili testuinguruaren kalitatea aztertzen du modu orokorran

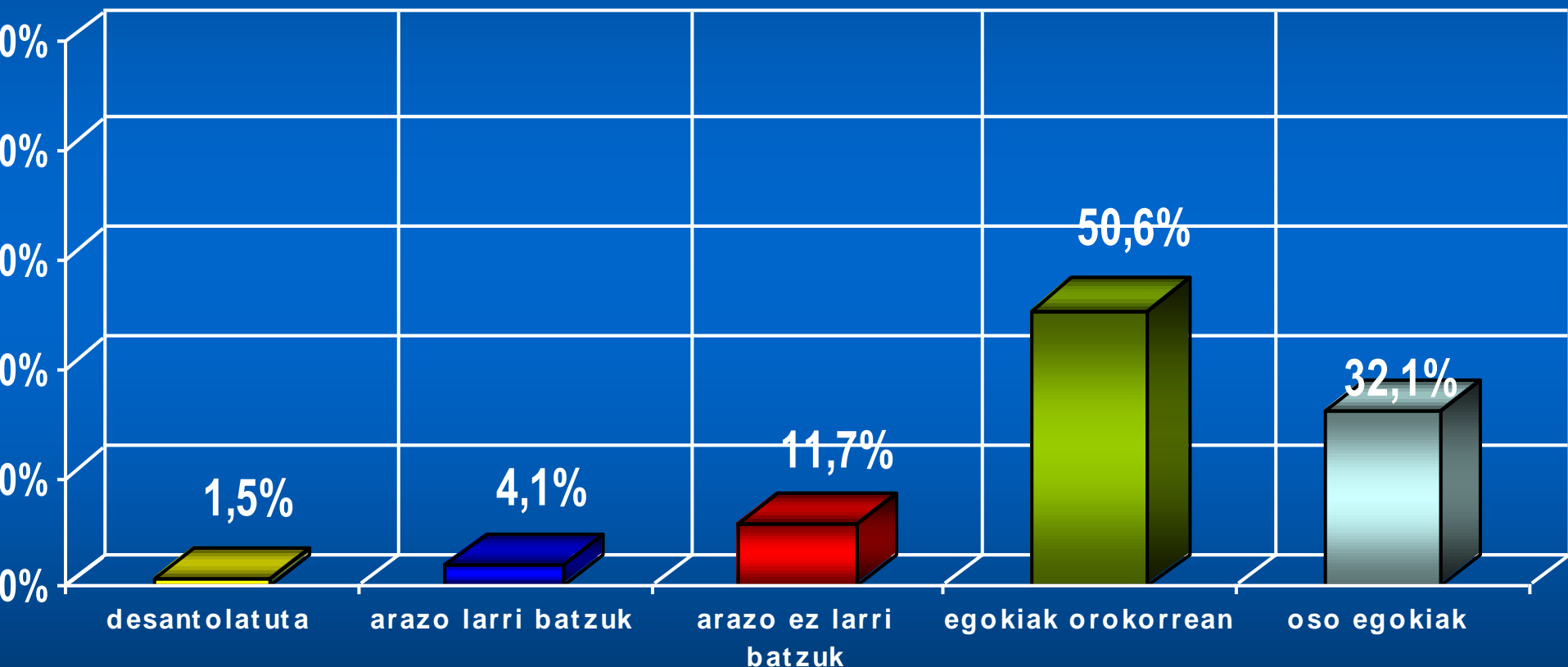


EMAITZA: ebaluatu ziren familietatik, %17.3 maila ez egokietan geratzen dira famili elkarrekintzari dagokionez

GARAPENAREN HISTORIA

1. KATEGORIZAIOA: FAMILI EGOERA OROKORRAREN EBALUAKETA

DEFINIZIOA: zenbait arazo agertzen dira, adibidez, arazo medikuak, legezkoak, neba-arrebaren jaiotza... Gatazka maila etxe barruan eta etxetik kanpo

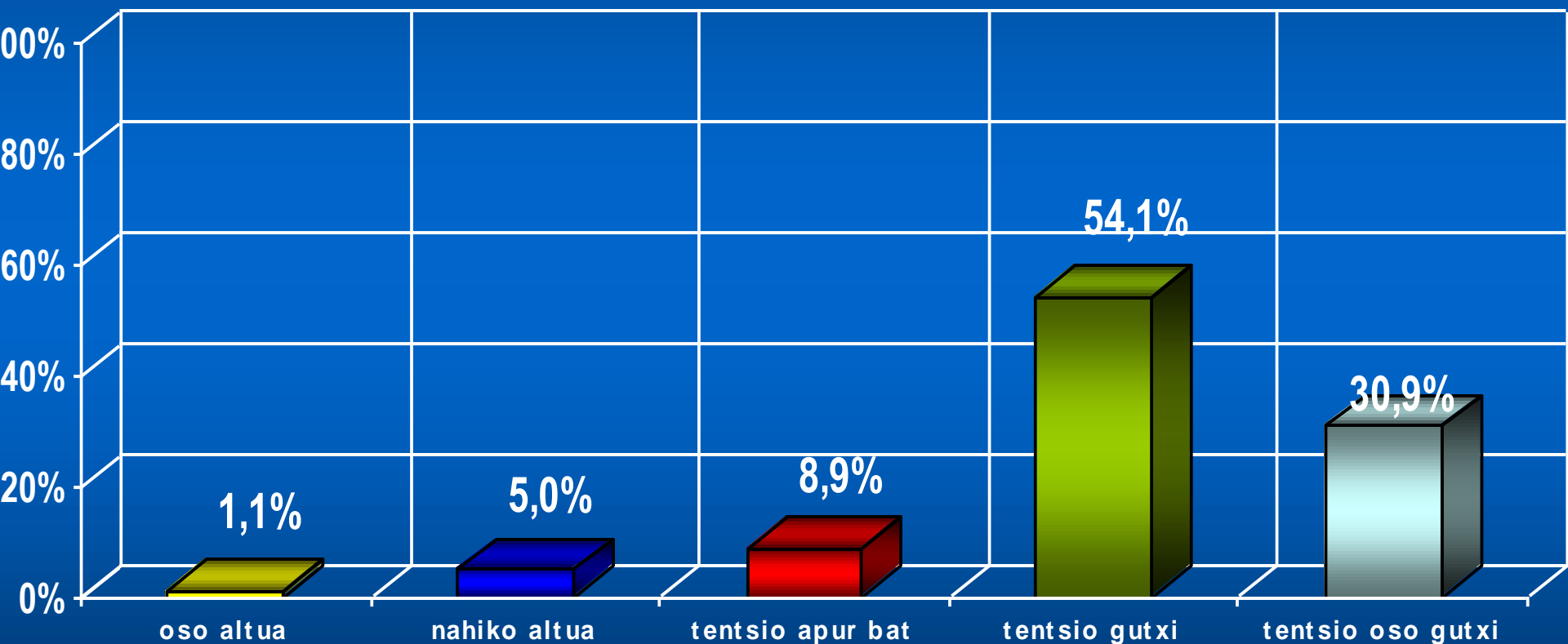


EMAITZA: zenbait arazo famili egoerari dagokionez (ebalatu ziren familietatik, %17.3)

GARAPENAREN HISTORIA

2. KATEGORIZAZIOA: HAURRAK FAMILIAN IZAN DUEN ERAGINAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: haurraren doikuntza maila familiaren egokitasunean; eragin positiboa edo negatiboa

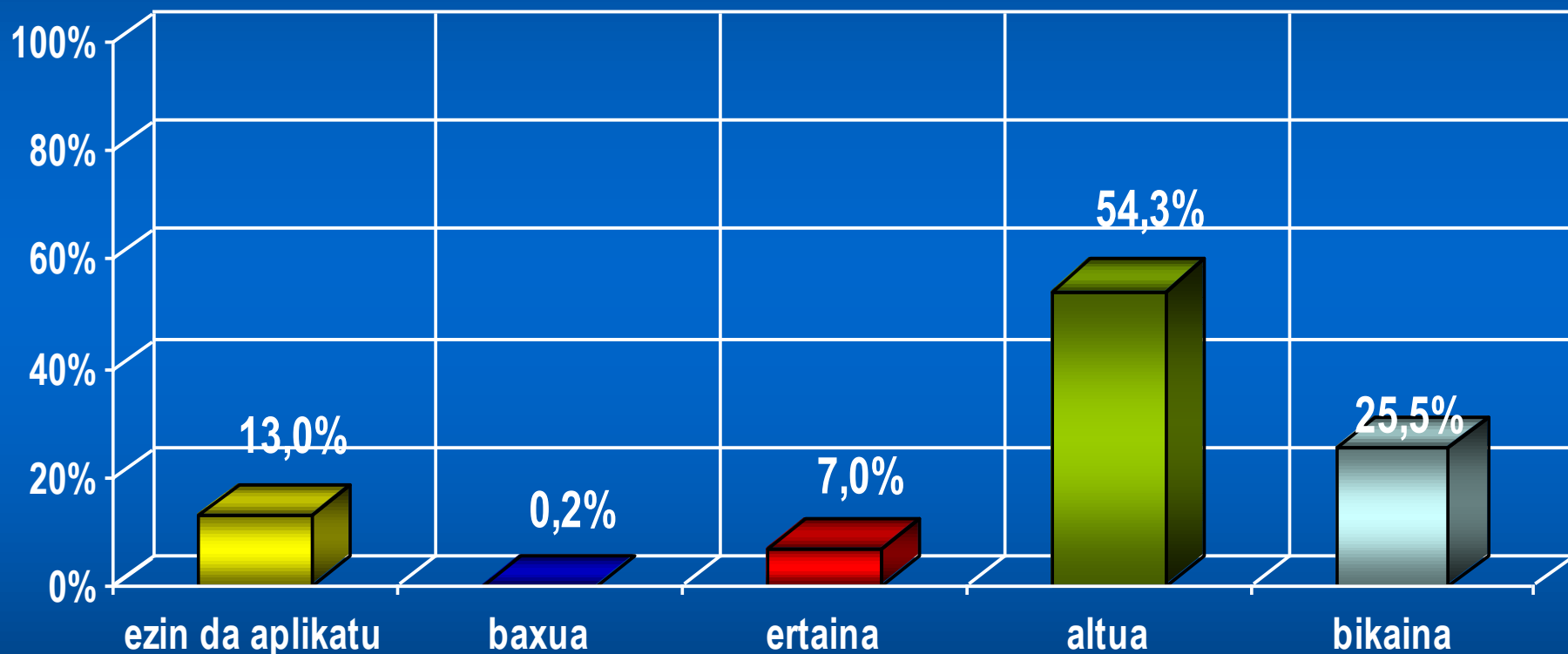


EMAITZA: tentsioa famili elkarrekintzetan (%15.0)

GARAPENAREN HISTORIA

3. KATEGORIZAZIOA: ORDEZKO ZAINKETAREN KALITATEAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: gurasoengandik aparteko zainketaren kalitatea eta jarraikortasuna

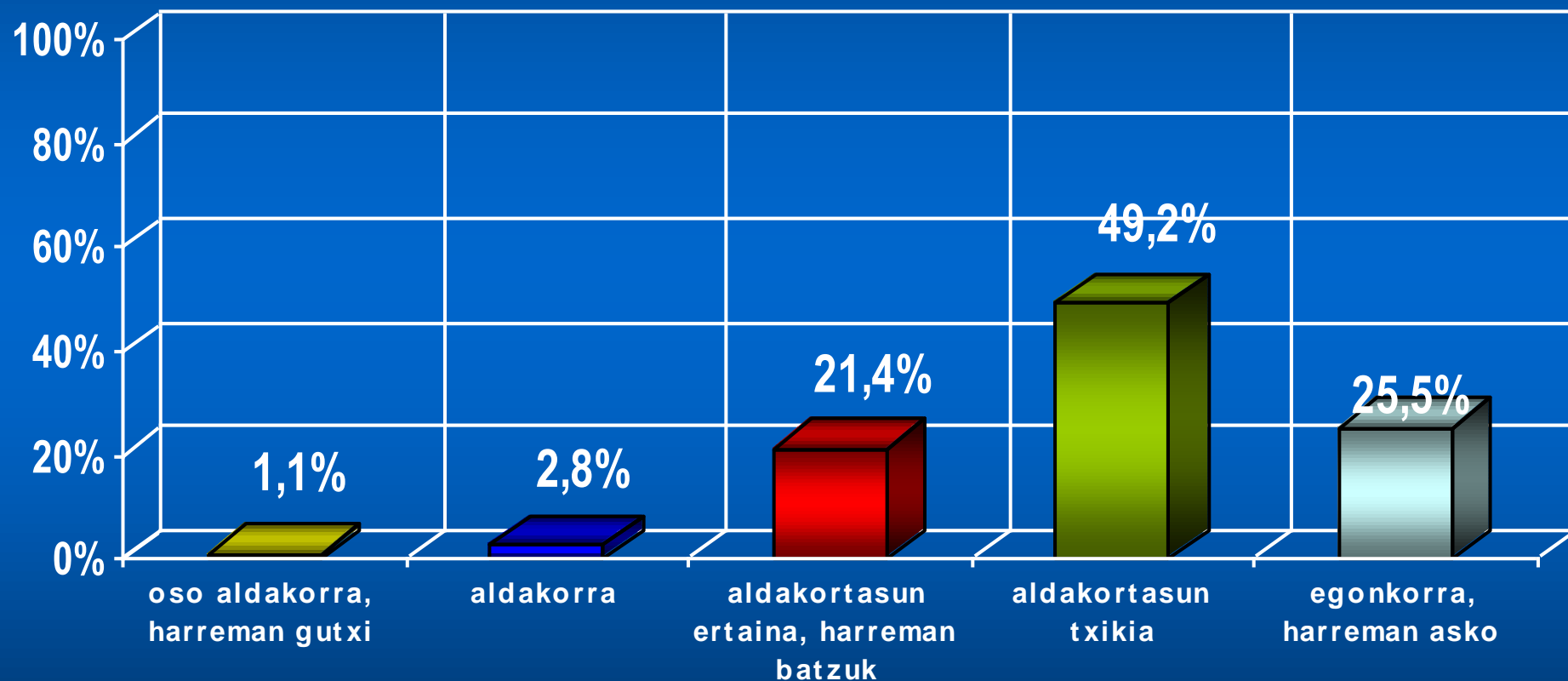


EMAITZA: ordezko zainketaren kalitatean maila ertaina baxua (%7.2)

GARAPENAREN HISTORIA

4.KATEGORIZAIOA: ADISKIDE EGONKORTASUNAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: haurren beste haurrekiko harremanetan, adiskidetasunaren indarra, egonkortasuna eta erraztasuna

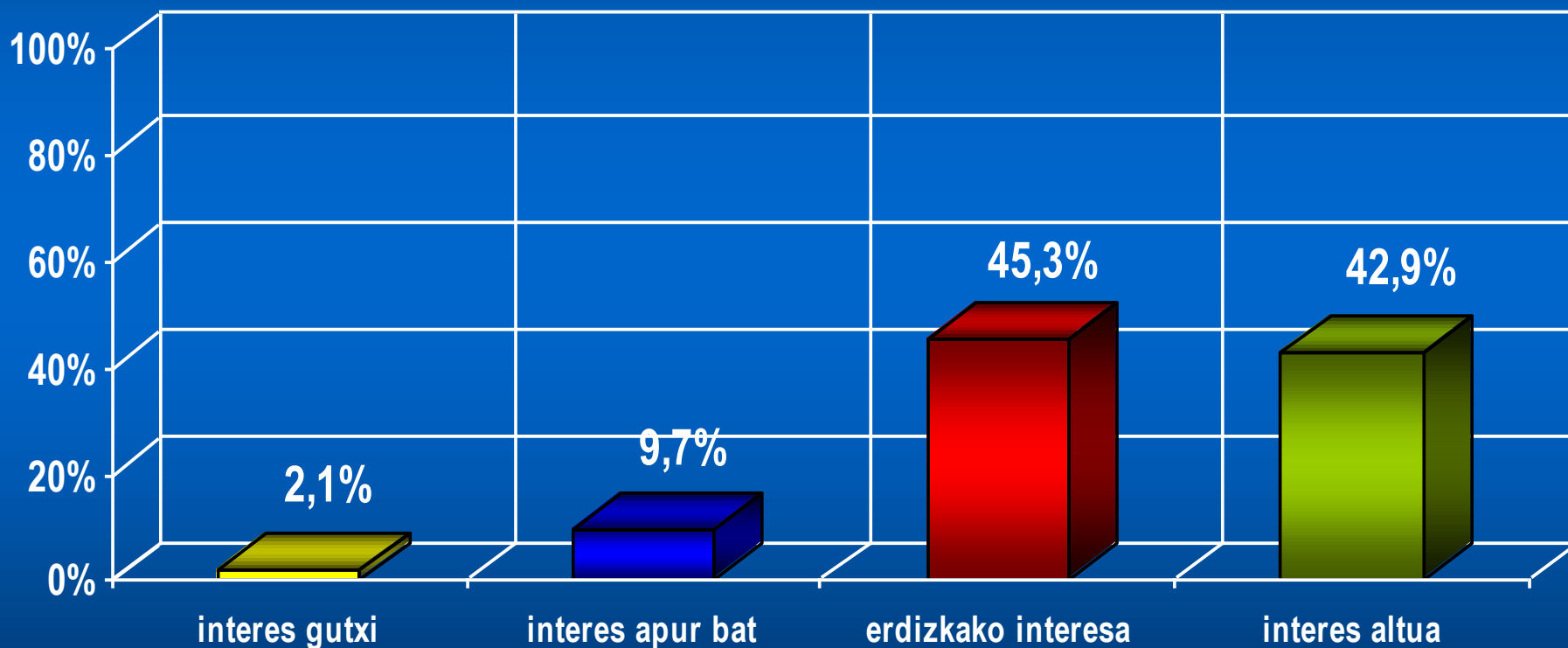


EMAITZA: adiskide harremanen kalitate maila nahiko desegokia (% 25.3)

GARAPENAREN HISTORIA

5. KATEGORIZAZIOA: HAURRAREN SOZIABILITATEAZ GURASOEN INTERESAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: haurraren beste haurrekiko harremanen inguruan, gurasoen inplikazioa, kontrola eta soziabilitatea bultzatzeko ekimenak

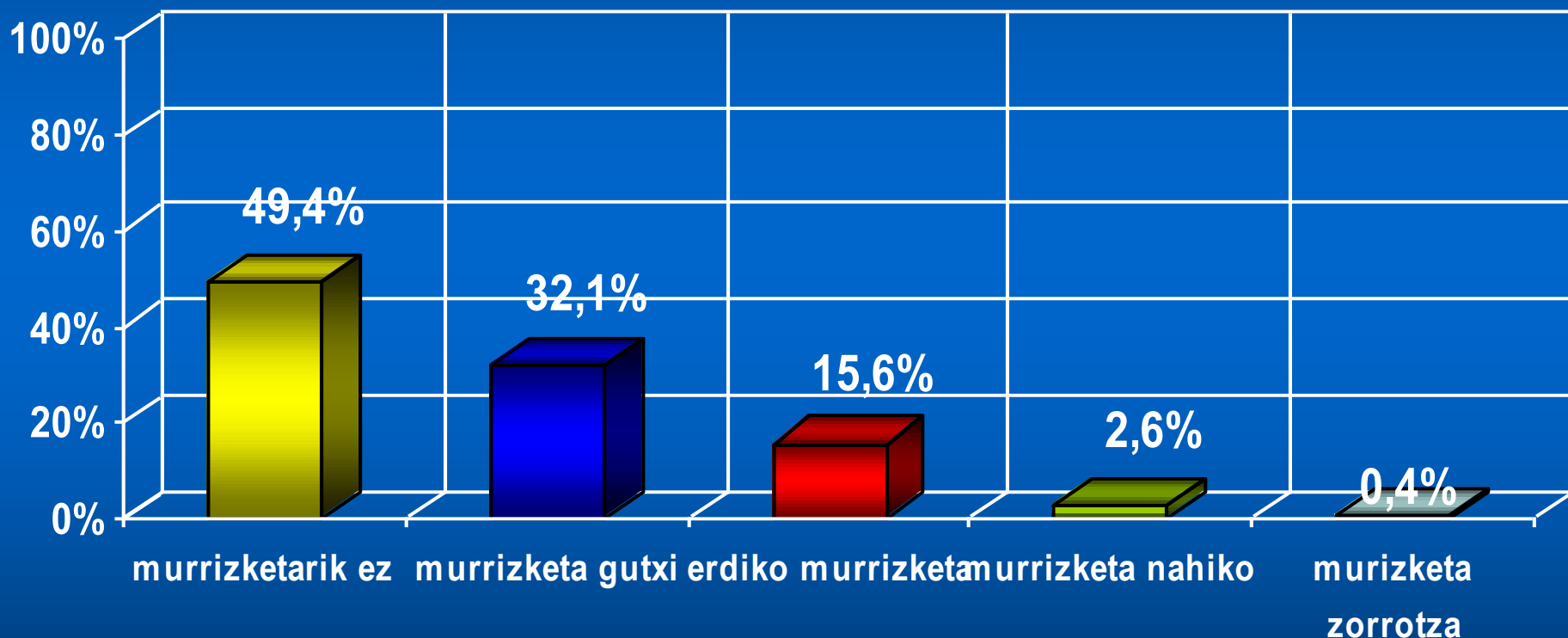


EMAITZA: haurren soziabilitateaz interes baxua-ertaina (%57.1)

GARAPENAREN HISTORIA

6. KATEGORIZAZIOA: ZIGOR DIZIPLINAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: gurasoek zigor fisiko eta diziiplina metodo gogorak erabiltzea

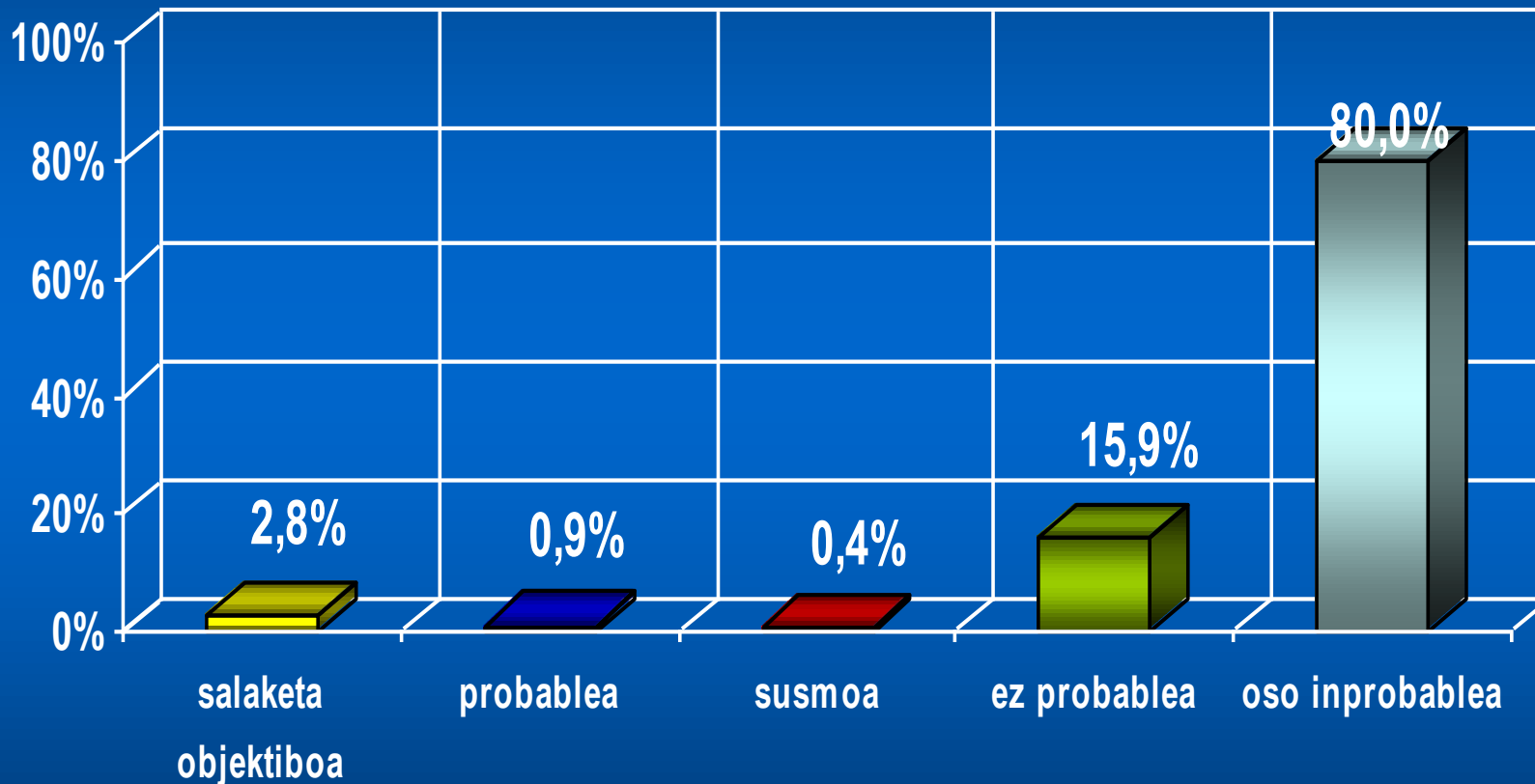


EMAITZA: gehiegizko babesa eta permitsibitatea erabiltzea (%84.5), murrizketa gutxiko diziiplina (%81.5) eta zorrotasun maila altuak (%3.0)

GARAPENAREN HISTORIA

7. KATEGORIZAZIOA: TRATU TXAR FISIKOAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: haurrak kalte fisikoren bat jasanaren posibilitate objektiboa

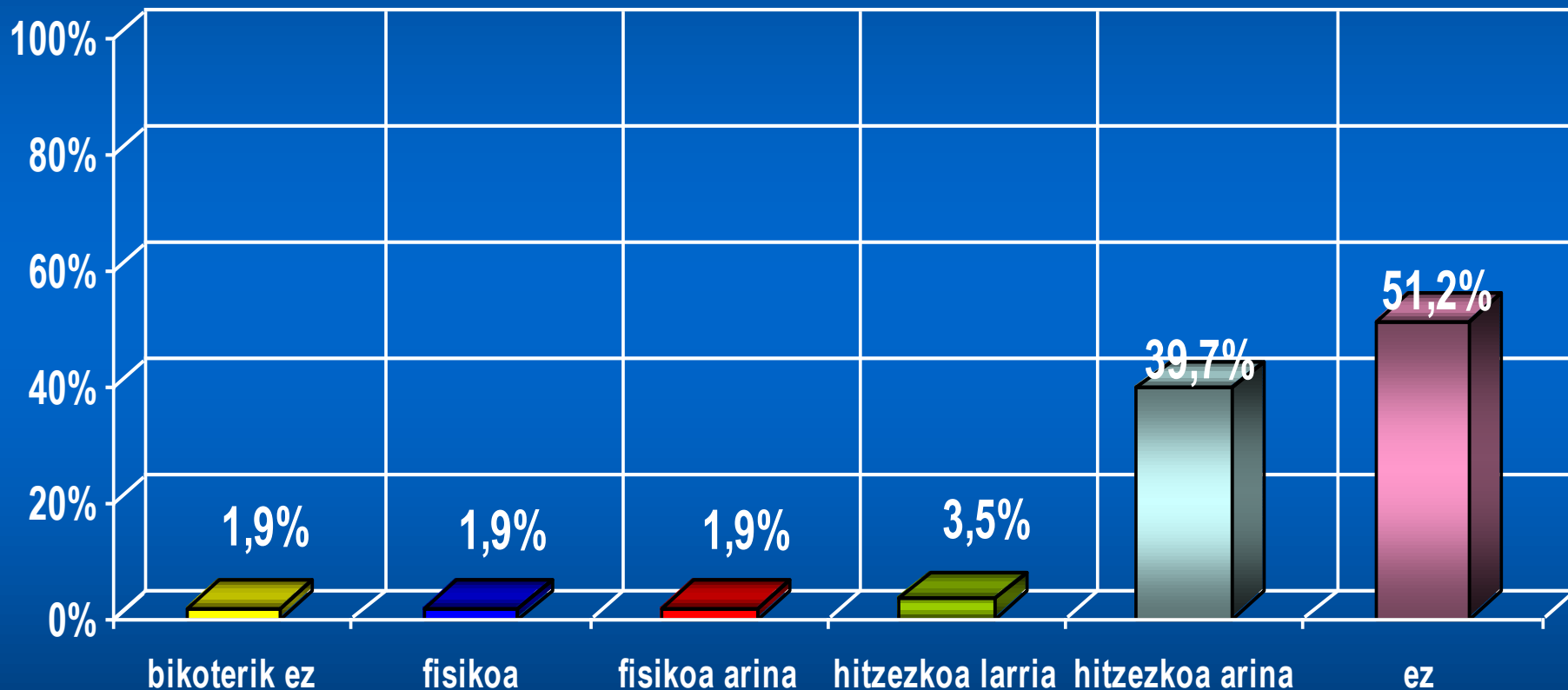


EMAITZA: haur tratu txar fisikoaren presentzia (%3.7)

GARAPENAREN HISTORIA

8. KATEGORIZAZIOA: SENAR-GATAZKAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: senar-gatazkaren frekuentzia, intentsitatea eta eraginpea

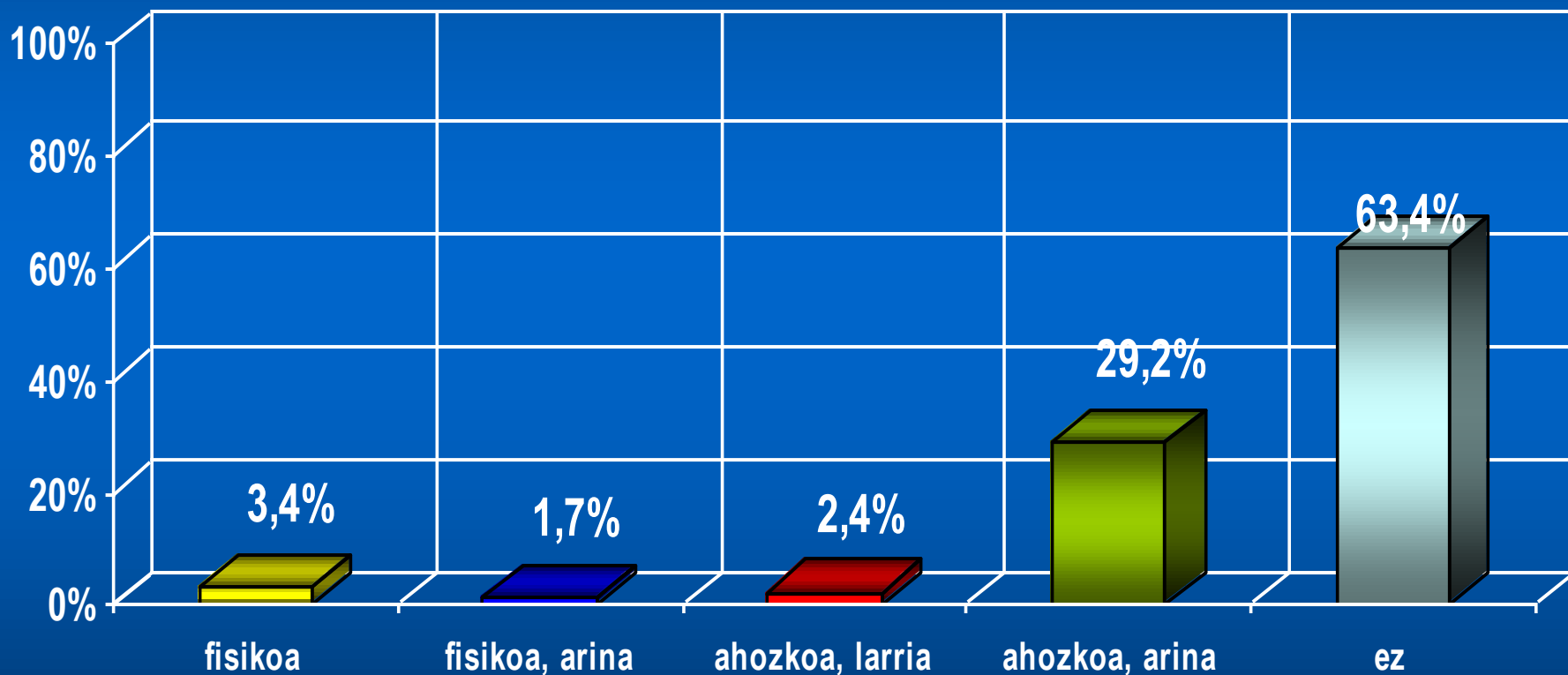


EMAITZA: edonolako senar-gatazkaren eraginpean egon dira haurrak (%47.0)

GARAPENAREN HISTORIA

9. KATEGORIZAZIOA: ETXEKO BESTE GATAZKA BATZUEN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: beste pertsona batzuekin (senar ohia, neba-arrebak, beste senide batzuk) izandako gatazken frekuentzia, intentsitatea eta eraginpea

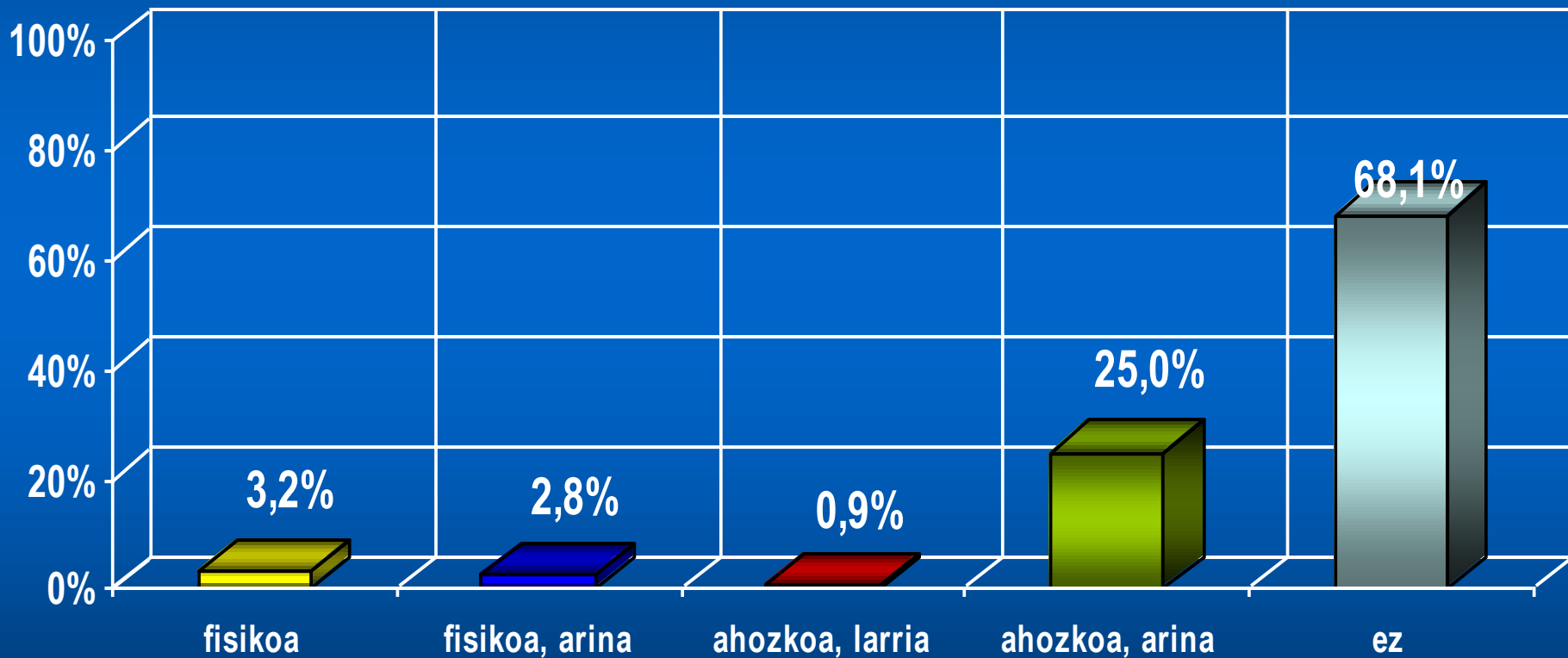


EMAITZA: etxe barruko edonolako gatazken eraginpea (%36.7)

GARAPENAREN HISTORIA

10. KATEGORIZAZIOA: GATAZKAREN ERAGINPEA ETXETIK KANPO

DEFINIZIOA: auzoko, eskolako... Gatazken frekuentzia, intentsitatea eta eraginpea

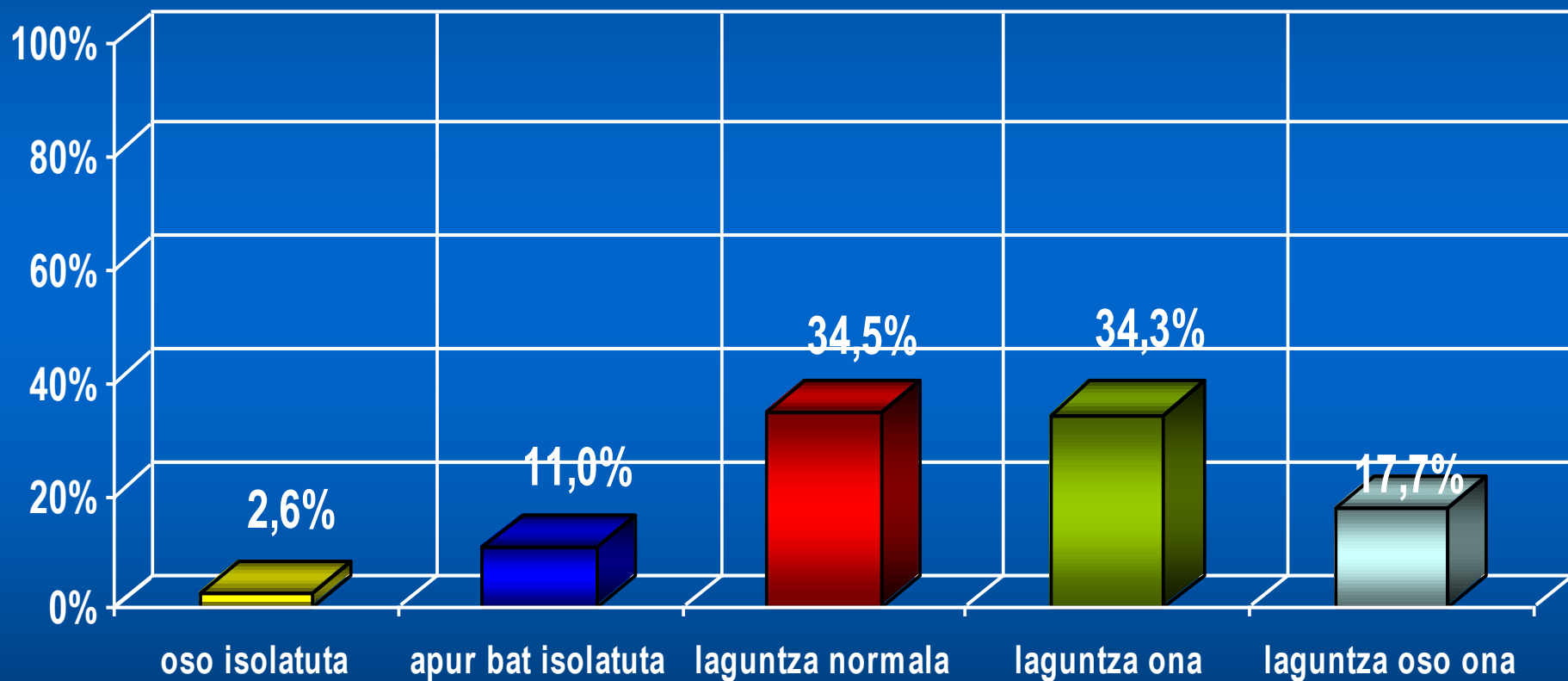


EMAITZA: etxetik kanpo edonolako gatazkaren eraginpea (%31.9)

GARAPENAREN HISTORIA

11. KATEGORIZAZIOA: LAGUNTZA SOZIALAREN ESTIMAZIOA

DEFINIZIOA: haziera aldian, gurasoek etxeko eta lagun sarearen laguntza eta kontaktua izatearen pertzepzioa

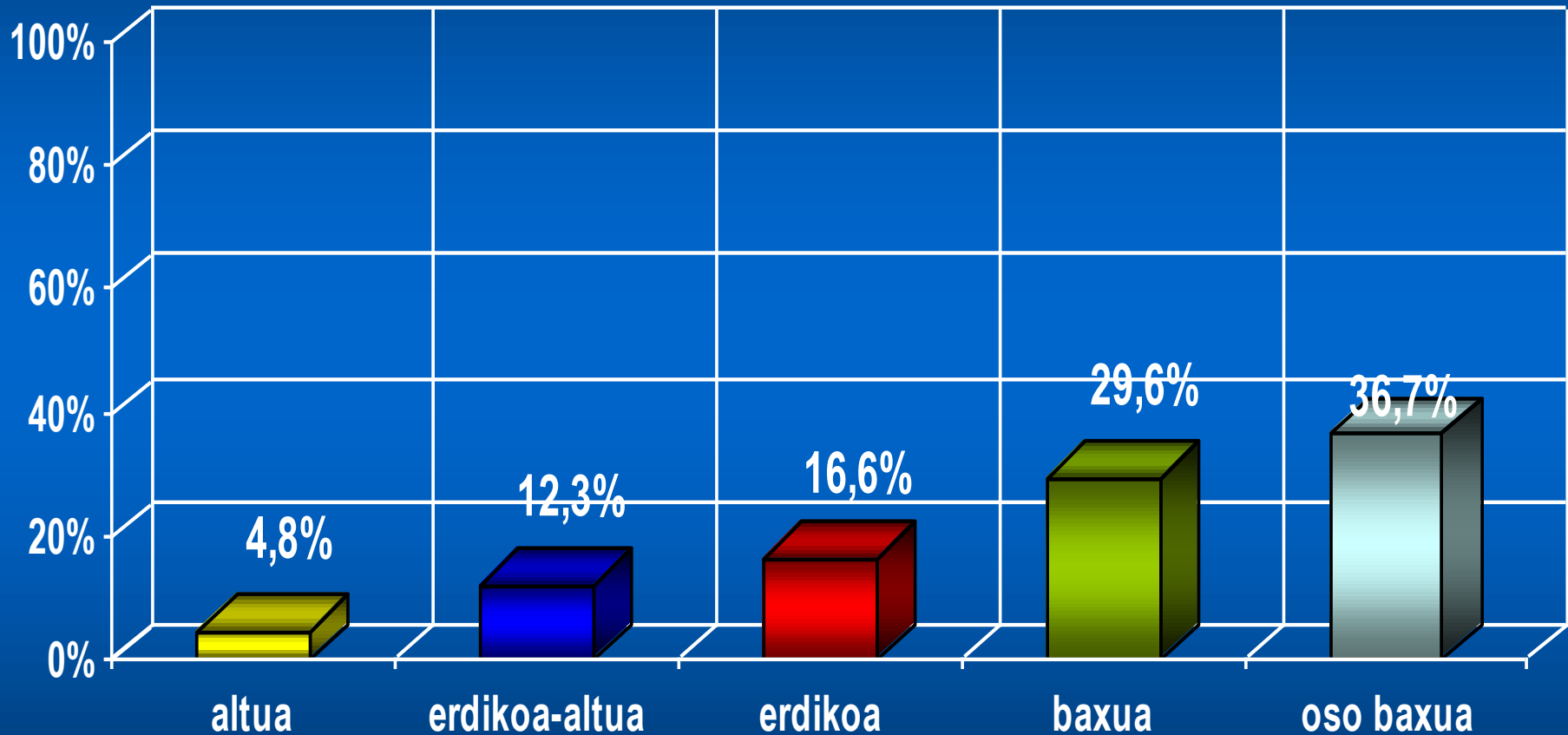


EMAITZA: jasotako laguntza sozial baxua (%13.6%)

GARAPENAREN HISTORIA

12. KATEGORIZAZIOA: ESTRES GERTAKIZUNAK

DEFINIZIOA: haziera aldian, estres gertakizunen kopurua eta frekuentzia

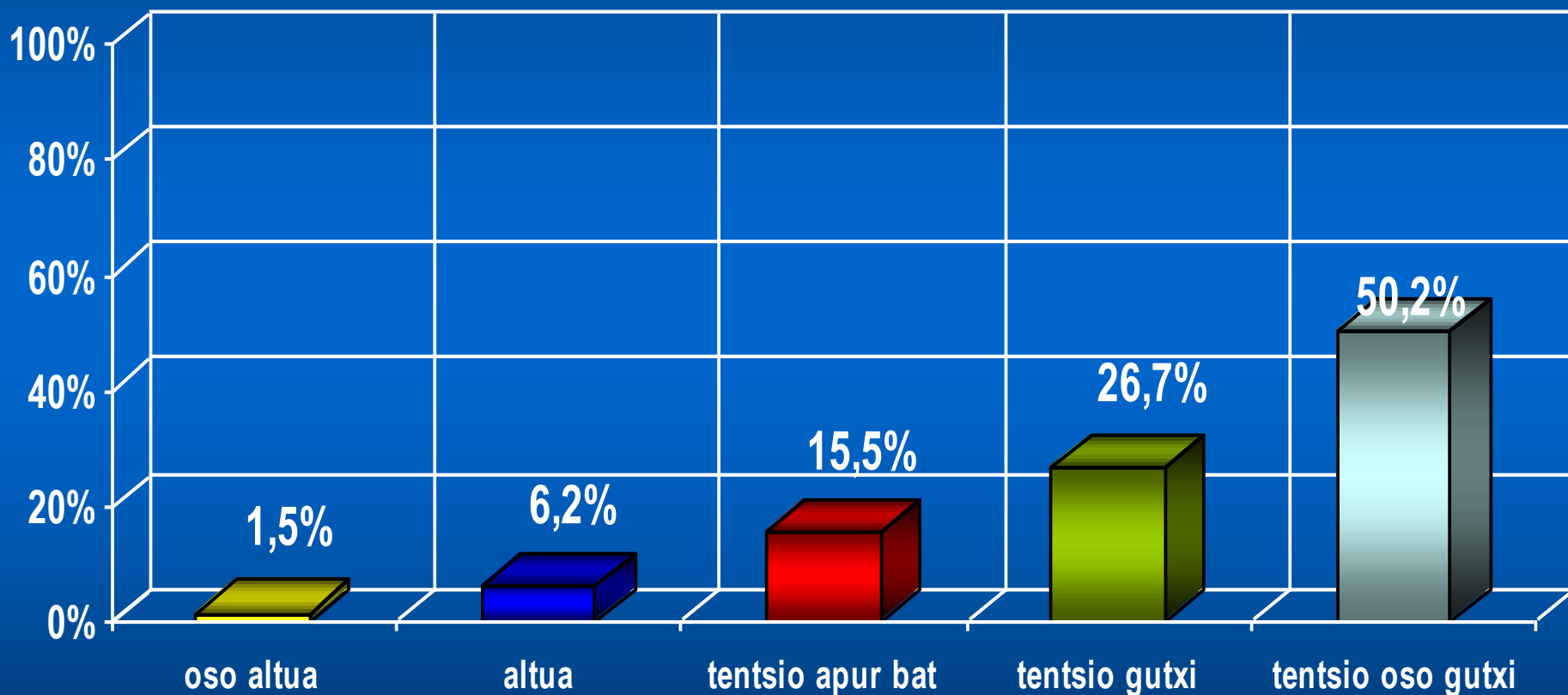


EMAITZA: estres maila altuak haziera prozesuan (%33.7)

GARAPENAREN HISTORIA

13. KATEGORIZAZIOA: KONTROL MAILAREN ESTIMAZIOA

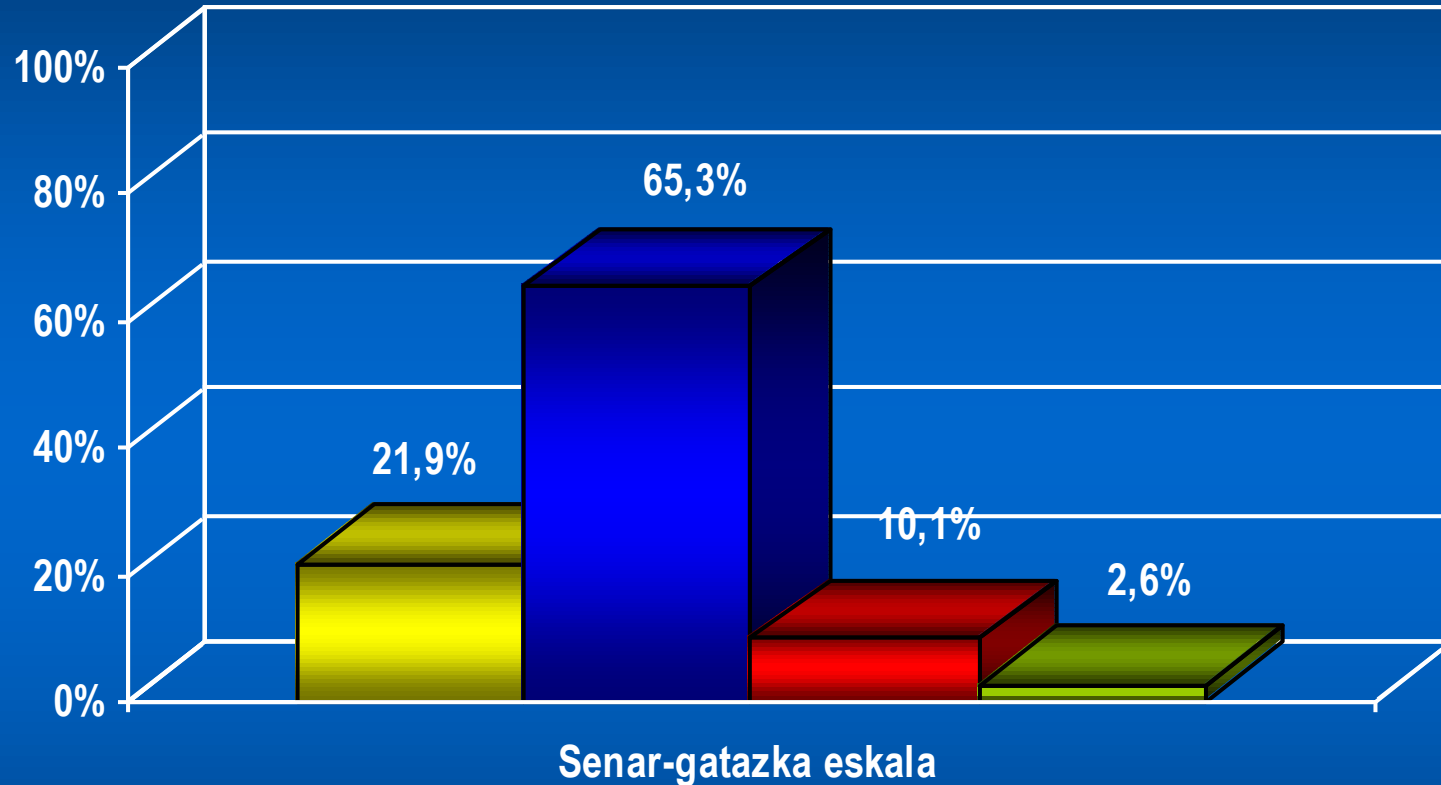
DEFINIZIOA: haziera prozesuan sortu zaizkien arazo desberdinen aurrean, gurasoen erantzun gaitasuna eta adaptazio positiborako gaitasuna



EMAITZA: haziera arazoan aurrean, adaptazio arazoak (%23.2)

SENAR-GATAZKA NEURTZEKO ESKALA

DEFINIZIOA: senar-gatazka maila eta berarekiko erantzuna ebaluatzen du

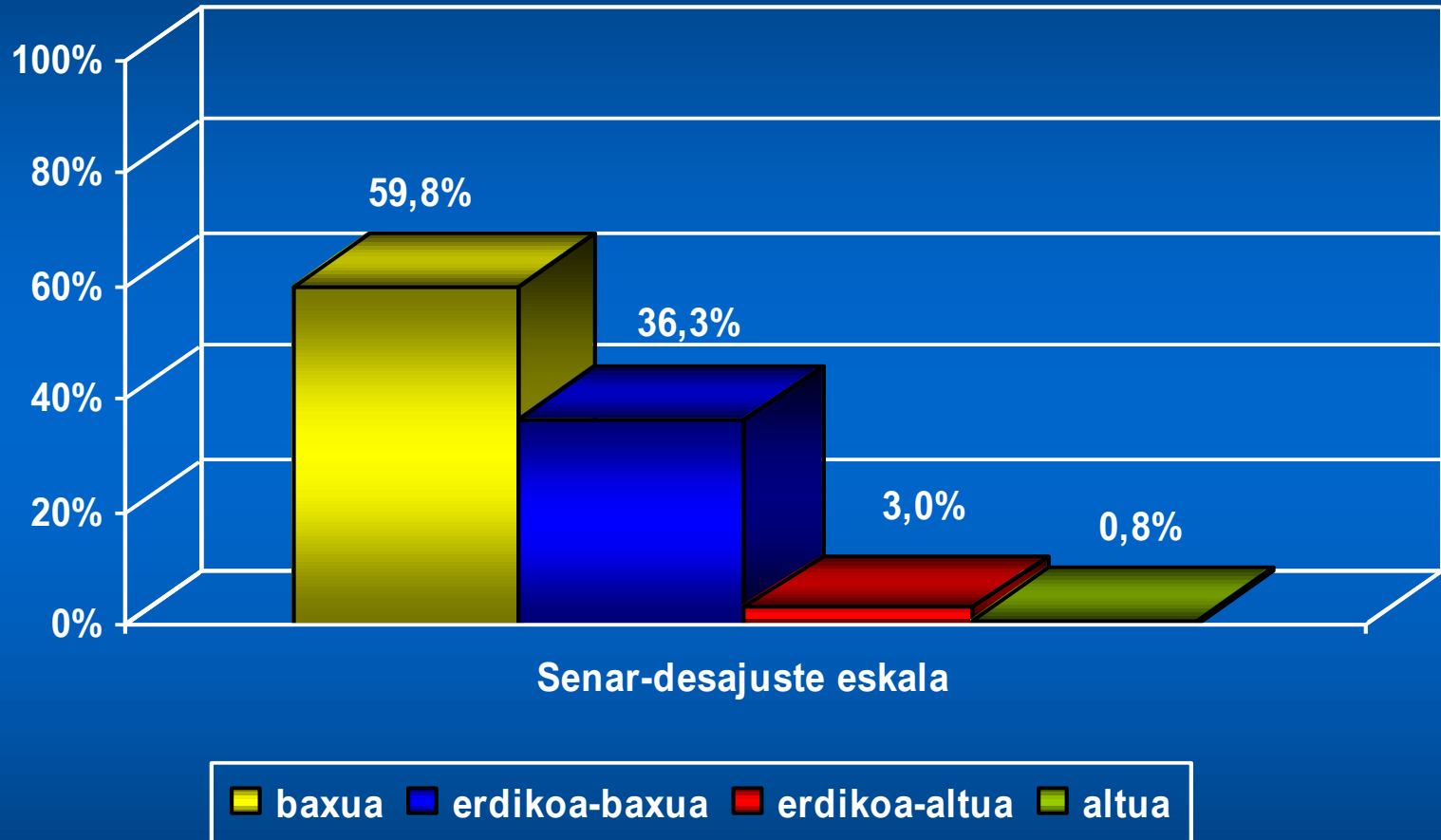


■ baxua ■ erdikoa-baxua ■ erdikoa-altua ■ altua

EMAITZA: senar-gatazka maila altuak (%12.7) eta maila arinak (%65.3)

SENAR-GATAZKA NEURTZEKO ESKALA

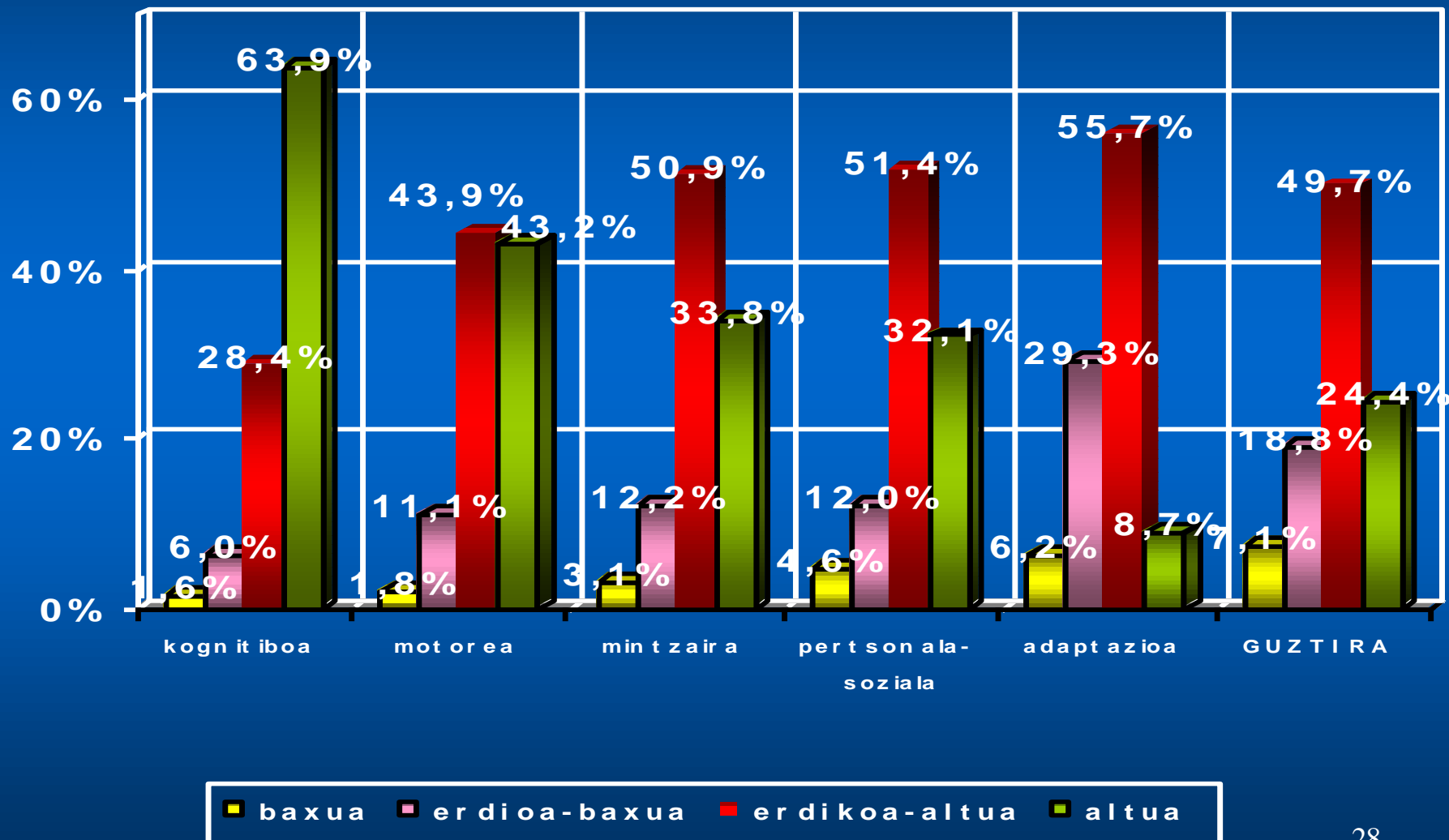
DEFINIZIOA: senar-akordio maila eta gatazkaren aurreko erantzuna neurtzen ditu



EMAITZA: senar-desajuste maila altuak (%3.8%) eta desajuste arinak (% 36.3)

“BATELLE” (BDI) GARAPEN-INBENTARIOA

DEFINIZIOA: haur garapenaren oinarriko gaitasunak ebaluatzen ditu



HEZKUNTZA-TANKEREN ESKAKIZUNAK (PEE)

Inhibiziozko, zigorrezko eta babez gehiegizko tankeretako puntuazioekin osagarri nagusien analisia egin zen. Subjektuen arteko diskriminazio-gaitasun ezagatik, ez zen tankera asertiboa sartu analisisian. Faktore bakarra atera zen, “hezkuntza-tankera egokia” deiturikoa.

1. faktorea	balio propioa	bariantzaren %	metatua %
	1,43	47,65	47,65

“HEZKUNTZA-TANKERA EGOKIAREN” ETA PSIKOLOGI GARAPENAREN ARTEKO KORRELAZIOA

	R	p (adierazg.)
batukaria: pertsonal-soziala	.104	.016 *
batukaria: adaptazioa	.069	.108
batukaria: motorea	.076	.078
batukaria: mintzaira	.196	.000 **
batukaria: kognitiboa	.119	.000 **
batukaria: guztira	.153	.000 **

ONDORIOAK

1. Orokorrean, **famili testuinguruaren kalitatea** betegarria da, gure datuen arabera. Euren seme-alaben psikologi garapenerako giro egokiak eskaintzen arduratzen dira.

2. Ikerketa honetako emaitzek erakusten dutenez, **famili testuinguruaren kalitateak** badu lotura zuzenik haur psikologi garapenarekin. Zenbat eta testuinguru-kalitate handiagoa, hainbat eta garapen kognitibo zein sozioemozional hobea.

3. **Famili egoera orokorrean** lortutako frekuentziek adierazten dute %17.3 familiek maila baxua ematen dutela.

4. **Familian haurrak izan duen eraginean**, doikuntza arazoak ikusten dira (%15.0).

5. **Hurraren beste hurrekiko harremanetan adiskidetasun, egonkortasun eta erraztasun** gaitasunari dagokionez, %25.3 familietan maila desegokiak nabaritzen dira eta beste %57.1 familietan gurasoen inplikazio eta ekimen maila baxua agertzen da kideen arteko **soziabilitatea eta kontrola** bultzatzeko.

ONDORIOAK

6. Gehiegizko babesa eta permitsibismodun **hezkuntza-tankerak** familiak (%84,5).
7. **Senar-gatazkaren** eraginpea, frekuentzia eta intentsitatea egokia haurarentzat (%17.0)
8. Gurasoek hautematen duten **laguntza eta kontaktu soziala** baxua (%13.6).
9. **Estres egoera maila** eta euren eragina hazieran altua da (%33.7).
10. Haziera prozesuan gurasoek erakusten duten arazoaren aurreko erantzun maila eta **moldaera** ez da egokia (%23.2).

ONDORIOAK

11. %78.1 familiek **senar-gatazka** erakusten dute (%12.7% maila altuak), eta zenbait kasutan **senar-desajustea** era bai (%3.8)

12. Haurren **garapen psikologiko orokorrari** dagokionez, ebaluatutakoen artean %25.9 maila baxuetan dago, **pertsonal-soziala eta adaptazio** arloak direlarik baxuenak kognitibo, motore eta mintzaira arloekin konparatuta (famili interakzioarekin gehiago lotuta daude lehenengoak, hain zuzen).

13. Analisi estatistikoek argi erakusten dutenez., lotura esanguratsua dago **hezkuntza-tankera egokien** eta **psikologi garapenaren** artean (pertsonal-sozialean, mintzairan, kognitiboan eta garapen maila orokorrean).

ORIENTABIDEAK

- **Zortzi urteko seme-alabak dituzten euskal familientzako orientabide espezifikoak:**
 1. Gehiegizko babesaren eta permitsibitatearen erabilera baztertu
 2. Haurrak famili unitatearen kideen arteko edo/eta gurasoen arteko gatazkaren agindupean egotea saihestu
 3. Norbere seme-alaben harreman sozialak errazteko eta mantentzeko inplikatu

INPLIKAZIOAK

- Emaitzek erakusten dutenez, garrantzizkoa da **gurasoen formaziorako politikak** garatzea, famili testuingurua eta, beraz, haur garapen psikologikoa hobetzeko helburuarekin.
- **Sistema sozioekonomikoaren presioek** baliokizunak kentzen dizkiete gurasoei haziera zereginetarako.
- Erakundeak inplikatu beharko dira psikologi garapean ematen diren disfuntzioen prebentziorako **famili testuinguruak indartzen dituzten zerbitzuak sortzeko**.
- Egitura sozioekonomikoaren arazoen erruduna edo **“chivo expiatorioa”** (etxeko indarkeria kasuko) bihur ez dadin, familia babestu eta indartu egin behar da.

Famili testuinguruak ebaluatedu ahal direla jakin behar da



- Giza zientziek badituzte famili testuinguruak neurtzeko eta ebaluatzeko tresnak, eta berauek hobetzeko prozedurak